EUROOPAN KOMISSIO

Bryssel 22.12.2010
KOM(2010) 779 lopullinen

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE JA EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE SEKÄ ALUEIDEN KOMITEALLE

Teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta 29 päivänä huhtikuuta 2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/48/EY soveltaminen

SEK(2010) 1589 lopullinen

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE JA EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE SEKÄ ALUEIDEN KOMITEALLE

Teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta 29 päivänä huhtikuuta 2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/48/EY soveltaminen

TIIVISTELMÄ

Innovoinnin ja luovuuden edistämisen kannalta on tärkeää, että käytettävissä on toimivia välineitä, joiden avulla voidaan varmistaa aineettomien oikeuksien noudattaminen. Teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta annetulla direktiivillä 2004/48/EY yhdenmukaistetaan välineet, jotka oikeudenhaltijoilla ja viranomaisilla on ainakin oltava käytettävissään, jotta aineettomien oikeuksien loukkauksia voidaan torjua. Direktiivillä myös luodaan yleinen kehys kansallisten viranomaisten ja komission väliselle tietojenvaihdolle ja hallinnolliselle yhteistyölle.

Direktiivin vaikutusten alustava arviointi osoittaa, että direktiivin antamisen ja täytäntöönpanon jälkeen jäsenvaltioissa on tapahtunut huomattavaa edistystä. Direktiivillä luodaan Eurooppaan korkeatasoiset oikeudelliset standardit erityyppisten riippumattomissa oikeusjärjestelmissä suojattujen oikeuksien (esimerkiksi tekijänoikeudet, patentit, tavaramerkit, mallit, maantieteelliset merkinnät ja kasvinjalostajanoikeudet) noudattamisen varmistamiseksi.

Vaikka noudattamisen varmistamista koskevat menettelyt ovatkin yleisesti ottaen parantuneet, aineettomien oikeuksien loukkausten määrä ja taloudellinen arvo ovat hälyttävän suuret. Tämä johtuu muun muassa siitä, että internetin käyttö tarjoaa ennennäkemättömän paljon mahdollisuuksia loukata aineettomia oikeuksia. Tätä ongelmaa ei otettu huomioon direktiivin laadintavaiheessa.

Muut aihealueet, joihin voisi olla tarpeen kiinnittää erityistä huomiota, ovat turvaamis- ja säilyttämistoimenpiteiden (kuten kieltotuomioiden) käyttö, menettelyt todistusaineiston keräämiseksi ja suojaamiseksi (myös tiedonsaantioikeuden ja yksityisyyden suojan välinen yhteys), erilaisten korjaavien toimien merkityksen täsmentäminen (myös hävittämiskustannukset) ja vahingonkorvausten laskenta.

SISÄLLYSLUETTELO

TIIVISTELMÄ 2

1. Johdanto 3

2. Noudattamisen varmistamista koskevan direktiivin tavoitteet 5

3. Täsmennykset, jotka voivat olla tarpeen aineettomien oikeuksien suojan tehostamiseksi ja sisämarkkinoiden toiminnan parantamiseksi 5

3.1. Digitaalisen ympäristön asettamat erityishaasteet 5

3.2. Direktiivin soveltamisala 6

3.3. Välittäjän käsite ja kieltotuomioiden toimivuus 6

3.4. Oikean tasapainon luominen tiedonsaantioikeuden ja yksityisyyden suojaa koskevan lainsäädännön välille 7

3.5. Vahingonkorvausten kattavuus ja varoittavuus 8

3.6. Korjaavat toimenpiteet 8

3.7. Muut kysymykset 9

4. Päätelmä 9

1. JOHDANTO

Innovoinnin ja luovuuden edistämisen kannalta on erittäin tärkeää, että löydetään toimivia välineitä, joiden avulla voidaan varmistaa aineettomien oikeuksien noudattaminen. Tässä kertomuksessa esitetään alustava arvio teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta annetun direktiivin 2004/48/EY (jäljempänä ’direktiivi’)[1] täytäntöönpanosta ja vaikutuksista. Arviointi perustuu direktiivin 18 artiklaan. Arvioinnissa otetaan huomioon sekä komission näkemys tapahtuneesta kehityksestä että kansallisissa kertomuksissa esitetty jäsenvaltioiden palaute, joka kuvastaa alan yritysten, juristien, kuluttajajärjestöjen ja muiden sidosryhmien näkemyksiä.

Saatujen tietojen mukaan direktiivillä on ollut merkittävä ja myönteinen vaikutus aineettomien oikeuksien suojaamiseen siviilioikeuden nojalla Euroopassa. Direktiivillä luodaan aineettomien oikeuksien noudattamisen varmistamiselle selkeä kehys, joka antaa suurin piirtein samanlaisen suojan kaikkialla EU:ssa. Erityisesti olettama tekijänoikeudesta (5 artikla), mahdollisuus käyttää ”otoksia” tietojenkeruun yhteydessä (6 artikla), toimenpiteet todisteiden suojaamiseksi (7 artikla) ja mahdollisuus hakea kieltotuomioita välittäjiä vastaan (9 ja 11 artikla) ovat osaltaan tehostaneet aineettomien oikeuksien noudattamisen varmistamista EU:ssa.

[1] EUVL L 157, 30.4.2004, s. 16.

Koska direktiivin saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä myöhästyi monissa jäsenvaltioissa (prosessi saatiin päätökseen vasta vuonna 2009)[2], direktiivin soveltamisesta saatu kokemus on vähäistä ja vain muutamista oikeustapauksista on ilmoitettu. Siksi komissio ei ole voinut tehdä direktiivin 18 artiklassa vaadittua kriittistä taloudellista analyysia siitä, mitä vaikutuksia direktiivillä on ollut innovointiin ja tietoyhteiskunnan kehittymiseen.

Näistä rajoituksista huolimatta tämä alustava arvio direktiivin tehokkuudesta tulee oikeaan aikaan. Useat kansainvälisten järjestöjen ja alan yritysten tekemät selvitykset osoittavat, että aineettomien oikeuksien loukkauksia tehdään huomattavan paljon ja että jotkin näitä oikeuksia loukkaavista tavaroista ovat riski kuluttajien terveydelle ja turvallisuudelle[3]. Komissio on tästä syystä antanut kahden viimeksi kuluneen vuoden aikana kaksi tiedonantoa[4]. Jälkimmäisellä niistä muun muassa perustetaan väärentämisen ja piratismin eurooppalainen seurantakeskus. Seurantakeskuksen tavoitteena on parantaa tietämystä aineettomien oikeuksien loukkauksista sekä luoda foorumi, jolla kansallisten viranomaisten ja sidosryhmien edustajat voivat vaihtaa ajatuksia ja asiantuntemusta parhaista käytännöistä, laatia yhteisiä noudattamisen varmistamista koskevia strategioita ja antaa asiaa koskevia suosituksia poliittisille päättäjille. Tiedonantoja seurasi kaksi neuvoston päätöslauselmaa[5], joissa annetaan tuki komission toimintalinjalle. Myös Euroopan parlamentti antoi päätöslauselmassaan tukensa vahvemmalle toimintalinjalle, mukaan luettuna oikeuskehyksen vahvistaminen väärentämisen ja piratismin torjumiseksi[6]. EU:n ulkopuolella tapahtuvat aineettomien oikeuksien loukkaukset ovat myös suuri ongelma. Komissio pyrkii puuttumaan niihin eri tavoin, esimerkiksi sisällyttämällä kahdenvälisiin sopimuksiin erilliset luvut aineettomista oikeuksista ja osallistumalla kansainvälisiin aloitteisiin, kuten meneillään oleviin neuvotteluihin väärentämisenvastaisesta kauppasopimuksesta (ACTA)[7].

Analyysi osoittaa, että direktiivin tietyt säännökset, myös direktiivin suhde muihin direktiiveihin, ymmärretään eri tavalla eri jäsenvaltioissa. Tämä on johtanut **erilaisiin tulkintoihin ja erilaiseen käytännön soveltamiseen**. Näitä säännöksiä voisi olla tarpeen täsmentää, jotta direktiivi toimisi kauttaaltaan asianmukaisesti.

Internet ja digitaaliset teknologiat ovat antaneet aineettomien oikeuksien noudattamisen varmistamiselle uuden haastavan ulottuvuuden. Toisaalta internet tarjoaa teosten tekijöille, keksijöille ja heidän liikekumppaneilleen mahdollisuuden löytää uusia markkinointitapoja, mutta toisaalta se on synnyttänyt uudenlaisia oikeudenloukkaamisen muotoja, joista jotkin ovat osoittautuneet hankaliksi torjua.

---

2 Direktiivin täytäntöönpanon määräaika silloisille 25 jäsenvaltiolle oli 29. huhtikuuta 2006. Lisätietoja tästä prosessista saa oheisesta komission yksiköiden valmisteluasiakirjan liitteestä 1.

3 Ks. esimerkiksi verkkosivut http://www.iccwbo.org/uploadedFiles/BASCAP/Pages/OECD-FullReport.pdf ja http://www.iccwbo.org/uploadedFiles/BASCAP/Pages/Building%20a%20Digital%20Economy%20-%20TERA(1).pdf.

4 Komission tiedonanto ”Teollisoikeuksia koskeva eurooppalainen strategia”, KOM(2008) 465 lopullinen, 16.7.2008, ja komission tiedonanto ”Immateriaalioikeuksien valvonnan tehostaminen sisämarkkinoilla”, KOM(2009) 467 lopullinen, 11.9.2009.

5 Neuvoston päätöslauselma kattavasta eurooppalaisesta suunnitelmasta väärentämisen ja piratismin torjumiseksi, 25.9.2008, EUVL C 253, 4.10.2008, s. 1, ja neuvoston päätöslauselma immateriaalioikeuksien valvonnan tehostamisesta sisämarkkinoilla, 1.3.2010, EUVL C 56, 6.3.2010, s. 1.

6 Euroopan parlamentin päätöslauselma immateriaalioikeuksien valvonnasta sisämarkkinoilla, 22.9.2010 (2009/2178(INI)), A7-0175/2010.

7 Lisätietoja saa verkkosivulta http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2005:129:0003:0016:FI:PDF

Tässä kertomuksessa tarkastellaan konkreettisia kysymyksiä, joita voi olla tarpeen täsmentää, erityisesti jotta direktiivi voidaan mukauttaa nykyaikaisen digitaalisen yhteiskunnan uusiin haasteisiin. Kertomusta täydentää komission yksiköiden valmisteluasiakirja, joka sisältää lisä- ja taustatietoa kertomuksen tuloksista.

2. NOUDATTAMISEN VARMISTAMISTA KOSKEVAN DIREKTIIVIN TAVOITTEET

Jäsenvaltioiden aineettomien oikeuksien noudattamisen varmistamista koskevien järjestelmien väliset erot estävät sisämarkkinoita toimimasta moitteettomasti ja heikentävät aineettomia oikeuksia koskevien keskeisten säännösten soveltamista. Tämä aiheuttaa esteitä rajatylittävälle toiminnalle, murentaa luottamusta sisämarkkinoihin sekä vähentää investoimista innovaatiotoimintaan ja luovaan työhön. Direktiivi lähentää kansallisia lainsäädäntöjärjestelmiä toisiinsa ja antaa siten oikeudenhaltijoille ja jäsenvaltioiden viranomaisille standardivälineet, jotka niillä ainakin on oltava, jotta aineettomien oikeuksien loukkauksia voidaan torjua.

Direktiivillä sisällytetään EU:n oikeuskehykseen TRIPS-sopimuksessa[8] määrätyt siviilioikeudelliset toimenpiteet. Direktiivi ulottuu TRIPS-sopimuksessa määrättyjä vähimmäisvaatimuksia pidemmälle, koska se kattaa esimerkiksi myös vahingonkorvaukset, korjaavat toimenpiteet ja todistusaineiston. Lisäksi direktiivi perustuu kansallisessa lainsäädännössä säädettyihin toimintatapoihin, jotka osoittautuivat tehokkaiksi ennen direktiivin antamista (”parhaisiin toimintatapoihin perustuva lähestymistapa”). Jäsenvaltiot voivat myös ottaa käyttöön seuraamuksia ja oikeussuojakeinoja, jotka ovat oikeudenhaltijoiden kannalta edullisempia[9]. Direktiivillä luodaan siksi aineettomien oikeuksien noudattamisen varmistamiselle oikeuskehys, joka sisältää vähimmäisvaatimukset mutta on joustava.

3. TÄSMENNYKSET, JOTKA VOIVAT OLLA TARPEEN AINEETTOMIEN OIKEUKSIEN SUOJAN TEHOSTAMISEKSI JA SISÄMARKKINOIDEN TOIMINNAN PARANTAMISEKSI

Analyysi direktiivin täytäntöönpanosta jäsenvaltioissa osoittaa, että direktiivi luo vankan pohjan aineettomien oikeuksien noudattamisen varmistamiselle sisämarkkinoilla mutta että joitakin täsmennyksiä voi olla tarpeen tehdä, jotta voidaan poistaa epäselvyydet ja mukauttaa direktiivi nykyaikaisen digitaalisen ympäristön asettamiin uusiin haasteisiin.

3.1. Digitaalisen ympäristön asettamat erityishaasteet

Koska internet on monikäyttöinen viestintäväline, useiden erilaisten aineettomien oikeuksien loukkausten tekeminen internetissä on helppoa. Internetissä myydään aineettomia oikeuksia loukkaavia tavaroita. Hakukoneiden kautta väärentäjät saavat usein tilaisuuden kiinnittää internetin käyttäjien huomio laittomiin tavaroihin ja palveluihin, joita voi ostaa tai ladata. Tekijänoikeussuojatun sisällön tiedostojen jakamisesta on tullut yleistä osittain siksi, että digitaalisen sisällön laillinen tarjonta ei ole kyennyt vastaamaan kysyntään varsinkaan rajatylittävässä kaupassa. Tämä on johtanut siihen, että monet lainkuuliaiset ihmiset ovat

---

8 Aineettomien oikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista vuonna 1994 tehty sopimus (TRIPS-sopimus); Uruguayn kierroksen (1986-1994) monenvälisissä kauppaneuvotteluissa laadittujen sopimusten tekemisestä Euroopan yhteisön puolesta yhteisön toimivaltaan kuuluvissa asioissa 22 päivänä joulukuuta 1994 tehty neuvoston päätös 94/800/EY, EUVL L 336, s. 1.

9 Ks. direktiivin 2 artiklan 1 kohta.

suojatun sisällön laittoman lataamisen tai levittämisen myötä syyllistyneet huomattaviin tekijänoikeuksien ja niiden lähioikeuksien loukkauksiin. Moniin verkkosivuihin joko sisältyy suojattujen teosten jakaminen verkossa ilman oikeudenhaltijan suostumusta tai ne mahdollistavat tämän. Voimassa olevan oikeuskehyksen puutteita voi siksi olla tarpeen arvioida yksityiskohtaisesti.

3.2. Direktiivin soveltamisala

Direktiiviä sovelletaan kaikkiin EU:n tai kansallisella lainsäädännöllä suojattujen aineettomien oikeuksien loukkauksiin. Direktiivissä ei anneta sen kattamille aineettomille oikeuksille määritelmää. Tällä joustavalla lähestymistavalla on useita etuja, mutta erilaiset tulkinnat aineettomista oikeuksista johtivat siihen, että jäsenvaltiot pyysivät komissiota julkaisemaan luettelon aineettomista oikeuksista, joiden se ainakin katsoo kuuluvan direktiivin soveltamisalaan[10].

Tästä komission julkaisemasta selkeytyksestä huolimatta on edelleen epäselvää, missä määrin tietyt kansallisella lainsäädännöllä suojatut oikeudet kuuluvat direktiivin soveltamisalaan. Tämä koskee pääasiassa verkkotunnuksia, joitakin kansallisia oikeuksia, kuten oikeutta kauppasalaisuuteen (mukaan luettuna taitotieto), sekä muita seikkoja, jotka on usein suojattu vilpillisen kilpailun torjumista koskevilla kansallisilla säännöksillä, kuten piraattikopiot ja muut kilpailun muodot, joiden laillisuus on kyseenalaista. Tällaiset vilpilliset kaupankäynnin muodot näyttävät myös olevan yleistymässä. Niistä on usein haittaa oikeudenhaltijoille, ne estävät innovointia ja tuovat kuluttajille vain lyhyen tähtäimen etuja. Voisi olla aiheellista tarkastella tätä kielteistä ilmiötä lähemmin ja arvioida tarvetta sisällyttää direktiiviin luettelo aineettomista oikeuksista, jotka se ainakin kattaa.

3.3. Välittäjän käsite ja kieltotuomioiden toimivuus

”Välittäjä” tulkitaan direktiivissä laajalla tavalla: se kattaa kaikki välittäjät, joiden ”palveluja *kolmas osapuoli* käyttää loukatakseen teollis- tai tekijänoikeutta”. Tämä tarkoittaa sitä, että direktiivin säännöksiä sovelletaan myös sellaisiin välittäjiin, joilla ei ole suoraa sopimussuhdetta oikeudenloukkaajan kanssa tai muuta sidosta tähän.

Tästä huolimatta jäsenvaltioiden tuomioistuimet vaativat yleensä melko kattavan todistusaineiston. Lisäksi on edelleen epäselvää, mitä erityisiä toimenpiteitä sellaiseen välittäjään sovelletaan, joka on osallinen loukkauksessa tai mahdollistanut sen, riippumatta siitä, mikä on välittäjän vastuu.

Välittäjät, jotka kuljettavat tavaroita, joiden epäillään loukkaavan aineettomia oikeuksia (esimerkiksi liikenne- ja rahtiyritykset), voivat vaikuttaa merkittävällä tavalla aineettomia oikeuksia loukkaavien tavaroiden jakelun valvontaan. Myös internet-alustat, kuten sähköiset markkinapaikat ja hakukoneet, ovat keskeisessä asemassa, kun loukkausten määrää halutaan vähentää erityisesti ennaltaehkäisevillä toimenpiteillä ja laittoman sisällön ilmoitus- ja poistamismenettelyillä.

Lisäksi se, miten verkkoympäristö toimii, on paljon internet-palvelujen tarjoajista kiinni. Internet-palvelun tarjoajat tarjoavat pääsyn internetiin, yhdistävät taustalla olevat verkostot

---

[10] Komission julkilausuma teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/48/EY 2 artiklasta (2005/295/EY), EUVL L 94, 13.4.2005, s. 37.

toisiinsa sekä isännöivät verkkosivuja ja palvelimia. Koska internet-palvelujen tarjoajat toimivat välittäjinä internetin kaikkien käyttäjien ja oikeudenhaltijoiden välillä, ne joutuvat usein ongelmalliseen tilanteeseen silloin, kun niiden asiakkaat syyllistyvät laittomiin tekoihin. EU:n lainsäädäntöön sisältyy siksi jo nyt erityisiä säännöksiä, joilla rajoitetaan sellaisten internet-palvelujen tarjoajien vastuuta, joiden palveluja käytetään aineettomien oikeuksien loukkaamiseen[11].

Välittäjiä vastaan toteutettavia toimia ovat erityisesti tiedonsaantioikeus, turvaamis- ja säilyttämistoimenpiteet (esimerkiksi väliaikaiset kieltotuomiot) ja pysyvät kieltotuomiot.

Direktiivi jättää jäsenvaltioiden päätettäväksi sen, milloin ja miten kieltotuomio voidaan määrätä välittäjää vastaan. Jotta tämä säännös olisi tehokas, voisi olla aiheellista selventää, että kieltotuomioiden ei pitäisi olla riippuvaisia välittäjän vastuusta. Lisäksi tähän kertomukseen liitetyssä komission yksiköiden valmisteluasiakirjassa esitetyt havainnot osoittavat, että käytettävissä olevat lainsäädäntö- ja muut välineet eivät ole riittävän tehokkaita torjumaan verkossa tapahtuvia aineettomien oikeuksien loukkauksia tuloksekkaasti. Koska välittäjät pystyvät pitkälle vaikuttamaan verkossa tapahtuvien loukkausten ennaltaehkäisemiseen ja torjumiseen, komissio voisi tutkia, miten ne voitaisiin ottaa mukaan toimintaan tiiviimmin.

3.4. Oikean tasapainon luominen tiedonsaantioikeuden ja yksityisyyden suojaa koskevan lainsäädännön välille

Tiedonsaantioikeus velvoittaa oikeudenloukkaajan tai muun henkilön toimittamaan oikeudenhaltijalle tietoa aineettomia oikeuksia loukkaavien tavaroiden alkuperästä ja jakeluverkoista. Suurin haaste, joka tähän oikeuteen liittyy, on tarve noudattaa yksityisyyden suojaa ja henkilötietojen suojaa koskevaa lainsäädäntöä.

Jotkin jäsenvaltiot näyttävät soveltavan direktiivissä säädettyä tiedonsaantioikeutta hyvin rajoitetusti; syynä tähän on pääosin henkilötietojen suojaa ja säilyttämistä koskeva kansallinen lainsäädäntö[12]. Tähän asiaan voisi olla tarpeen kiinnittää erityistä huomiota. Kansallisen lainsäädännön on annettava tuomioistuimille mahdollisuus soveltaa myös aineettomien oikeuksien noudattamisen varmistamista koskevaa EU:n lainsäädäntöä. Euroopan unionin tuomioistuimen mukaan kyseisten oikeuksien (kuten tietosuojaa koskevan oikeuden ja aineettomat oikeudet kattavan omistusoikeuden)[13] välille on luotava asianmukainen tasapaino, koska sekä henkilötietojen/yksityisyyden suoja ja aineettomien oikeuksien turvaaminen on tunnustettu perusoikeuksiksi Euroopan unionin perusoikeuskirjassa[14].

---

11 Tietoyhteiskunnan palveluja, erityisesti sähköistä kaupankäyntiä, sisämarkkinoilla koskevista tietyistä oikeudellisista näkökohdista 8 päivänä kesäkuuta 2000 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/31/EY (”Direktiivi sähköisestä kaupankäynnistä”), EYVL L 178, 17.7.2000, s. 1.

12 Näin on esimerkiksi Itävallassa ja Espanjassa, ks. *Study on Online Copyright Enforcement and Data Protection in Selected Member States*, Hunton & Williams, Bryssel, 2009, http://ec.europa.eu/internal_market/iprenforcement/docs/study-online-enforcement_en.pdf

13 Asia C-275/06, *Productores de Música de España (Promusicae)* vastaan *Telefónica de España SAU*, tuomio 29.1.2008; asia C-557/07, *LSG-Gesellschaft zur Wahrnehmung von Leistungsschutzrechten GmbH* vastaan *Tele2 Telecommunication GmbH*, tuomio 19.2.2009.

14 Euroopan unionin perusoikeuskirjan (2000/C 364/01) 7 ja 8 artikla sekä 17 artiklan 2 kohta, EUVL C 364, 18.12.2000, s. 1.

Henkilötietojen suojaa koskeva EU:n lainsäädäntökehys[15] ja aineettomien oikeuksien noudattamisen varmistaminen ovat sikäli keskenään neutraaleja, että ei ole vahvistettu sellaista sääntöä, jonka mukaan oikeus yksityisyyteen menisi yleisesti ottaen omistusoikeuden edelle tai päinvastoin. Siksi kansallista lainsäädäntöä, jolla eri direktiivit pannaan täytäntöön, on tulkittava niin, että sillä luodaan tasapaino näiden oikeuksien välille kussakin yksittäisessä tapauksissa sen varmistamiseksi, että tiedonsaantioikeutta koskevalla säännöksellä voidaan suojella oikeudenhaltijoita tehokkaasti ilman, että henkilötietojen suojaa koskevat oikeudet vaarantuvat. Voitaisiin tutkia tarkemmin, missä määrin ja miten jäsenvaltioiden lainsäädäntö täyttää nämä vaatimukset. Tarvittaessa voitaisiin myös pohtia, miten tilanne voidaan korjata ja luoda asianmukainen tasapaino kyseisten oikeuksien välille.

3.5. Vahingonkorvausten kattavuus ja varoittavuus

Direktiivissä säädettyjen toimenpiteiden, menettelyjen ja oikeussuojakeinojen on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia. Aineettomia oikeuksia koskevissa oikeustapauksissa määrätään nykyään suhteellisen alhaisia vahingonkorvauksia. Vain muutamat jäsenvaltiot ovat ilmoittaneet, että vahingonkorvaukset ovat nousseet direktiivin täytäntöönpanon johdosta.

Oikeudenhaltijoilta saatujen tietojen mukaan vahingonkorvaukset eivät näytä olevan tehokas keino estää mahdollisia oikeudenloukkaajia ryhtymästä laittomaan toimintaan. Näin on erityisesti silloin, kun tuomioistuinten määräämät vahingonkorvaukset jäävät oikeudenloukkaajien saamaa voittoa pienemmiksi.

Vahingonkorvausten määräämisen tärkeimpänä tavoitteena on saattaa oikeudenhaltijat siihen asemaan, joka edelsi loukkausta. Nykyään oikeudenloukkaajien voitto (perusteeton etu) näyttää kuitenkin usein olevan oikeudenhaltijalle tosiasiassa aiheutunutta vahinkoa huomattavasti suurempi. Tällaisissa tapauksissa voitaisiin tarkastella, olisiko tuomioistuimilla oltava valtuudet määrätä vahingonkorvauksia, jotka ovat oikeassa suhteessa oikeudenloukkaajan perusteettomaan etuun, vaikka ne olisivat suuremmat kuin oikeudenhaltijalle tosiasiassa aiheutunut vahinko. Samoin voitaisiin hyödyntää paremmin mahdollisuutta määrätä vahingonkorvauksia muista taloudellisista seurauksista ja henkisestä kärsimyksestä.

Tapauksissa, joissa oikeudenloukkaaja on oikeushenkilö ja oikeudenhaltija jää ilman vahingonkorvausta, koska oikeudenloukkaajalla ei ole varoja, sen toiminta on lopetettu tai se on muulla tavoin maksukyvytön, voitaisiin arvioida, voiko oikeudenhaltija hakea vahingonkorvausta yhtiön johdolta kansallisen lainsäädännön nojalla, ja jos voi, millä ehdoilla.

3.6. Korjaavat toimenpiteet

Kuten komission yksiköiden valmisteluasiakirjassa todetaan, korjaavien toimenpiteiden määritelmää voisi olla tarpeen täsmentää. Useimpien jäsenvaltioiden kansallisessa lainsäädännössä ei ole täsmennetty, miten aineettomia oikeuksia loukkaaviksi todettujen tavaroiden ”jakelukanavasta takaisinvetäminen” ja ”lopullinen poistaminen

---

[15] Ks. erityisesti yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta annettu direktiivi 95/46/EY (EYVL L 281, 23.11.1995, s. 31) ja henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta sähköisen viestinnän alalla annettu direktiivi 2002/58/EY (EYVL L 201, 31.7.2002, s. 37).

markkinointikanavasta” eroavat toisistaan. Voisi myös olla tarpeen selventää, miten näitä toimenpiteitä sovelletaan, jos tavarat eivät enää ole oikeudenloukkaajan hallussa.

Lisäksi voitaisiin pohtia sitä, miten voidaan varmistaa, että tuomioistuin voi määrätä loukkaavien tavaroiden hävittämiskustannukset hävinneelle osapuolelle suoraan.

3.7. Muut kysymykset

Analyysi direktiivin täytäntöönpanosta jäsenvaltioissa osoittaa, että EU:n tasolla on myös muita kysymyksiä, joista voisi olla syytä keskustella lisää.

Ensinnäkin näyttää siltä, että jäsenvaltiot ovat vain muutamassa tapauksessa soveltaneet direktiivin vapaaehtoisia säännöksiä (esimerkiksi tavaroiden kuvaamista koskevaa säännöstä, jonka nojalla tuomioistuimen henkilökunnan jäsenellä on oikeus päästä tutkimaan epäillyn oikeudenloukkaajan toimitilat; jotkin jäsenvaltiot eivät ole panneet tätä vapaaehtoista säännöstä täytäntöön siviilioikeudellisten menettelyiden osalta, mistä syystä se on sovellettavissa ainoastaan rikosoikeudellisten menettelyiden yhteydessä). Vieläkin harvemmin jäsenvaltiot ovat antaneet 2 artiklan 1 kohdan nojalla säännöksiä, jotka ovat oikeudenhaltijoille edullisempia kuin direktiivin säännökset. Syitä tähän voitaisiin tutkia lähemmin. Myös kaupallista laajuutta koskevan vaatimuksen (eli sen, että loukkaava toiminta suoritetaan suoran tai välillisen taloudellisen tai kaupallisen edun saamisen tarkoituksessa) ja tiedonsaantioikeuden välistä yhteyttä jäsenvaltioiden lainsäädännössä voitaisiin tutkia perusteellisemmin.

Toisekseen voitaisiin arvioida, mitä vaihtoehtoja on käytettävissä niiden ongelmien ratkaisemiseksi, jotka liittyvät todistusaineiston keruuseen rajatylittävissä tapauksissa. Lisäksi olisi arvioitava tarvetta määritellä täsmällisemmin, milloin tietoa voidaan pitää vastapuolen hallussa olevana tietona (6 artiklan 1 kohta). Voitaisiin myös tutkia tarkemmin, aiheutuuko voimassa olevista todistusaineiston keruuta koskevista säännöistä käytännön ongelmia sellaisissa tapauksissa, joihin liittyy luottamuksellista tietoa, erityisesti turvaamistoimenpiteiden yhteydessä, ja sellaisissa tapauksissa, joissa on kyse erilaisista kansallisista luottamuksellisuuskäsityksistä.

Kolmanneksi voitaisiin tutkia, olisiko aiheellista yhdenmukaistaa sääntöjä, jotka koskevat aineettomia oikeuksia loukkaavien tavaroiden toissijaista käyttöä, ja mitä ongelmia tällaisesta yhdenmukaistamisesta voi aiheutua.

4. PÄÄTELMÄ

Aineettomien oikeuksien loukkaukset aiheuttavat suuria taloudellisia tappioita. Huomattava määrä tuotteista, jotka loukkaavat aineettomia oikeuksia, ovat todellinen uhka kuluttajien terveydelle ja turvallisuudelle. Aineettomien oikeuksien tehokas suojaaminen on ensiarvoisen tärkeää innovoinnin ja kulttuurin edistämisen kannalta vaurautta luovassa kilpailullisessa osaamistaloudessa. Eri tahojen edut on tasapainotettava keskenään huolellisesti. Tästä syystä komissio tekee myös jatkossa aktiivista yhteistyötä kaikkien sidosryhmien kanssa.

Tämän alustavan arvioinnin pääasiallinen päätelmä on se, että direktiivillä on ollut huomattavia myönteisiä vaikutuksia aineettomien oikeuksien suojeluun siviilioikeuden puitteissa Euroopassa. On kuitenkin käynyt selväksi, ettei direktiivin laadinnan yhteydessä otettu huomioon niitä haasteita, joita internet asettaa aineettomien oikeuksien noudattamisen varmistamiselle. Lisäksi useita kysymyksiä voitaisiin tarkastella perusteellisemmin. Yksi

näistä voisi olla turvaamis- ja säilyttämistoimenpiteiden käyttö (tällaisia toimenpiteitä ovat kieltotuomiot, todisteiden keräämis- ja säilyttämismenettelyt, mukaan luettuna tiedonsaannin ja yksityisyyden suojan välinen suhde, erilaisten korjaavien toimenpiteiden määritelmän täsmentäminen, mukaan luettuna hävittämiskustannukset, ja vahingonkorvauksen laskenta).

Saadakseen tietoa mahdollisia tulevia toimenpidepäätöksiään varten ja tämän kertomuksen aihealueista laadittavaa perusteellista vaikutusten arviointia varten komissio pyytää Euroopan parlamenttia, neuvostoa, jäsenvaltioita, Euroopan talous- ja sosiaalikomiteaa sekä muita tahoja, joita asia koskee, antamaan palautetta tästä kertomuksesta viimeistään **31. maaliskuuta 2011**.